

Innst. 359 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 116 L (2015–2016)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i alkoholloven mv. (retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i alkoholloven som vil åpne for salg direkte fra produsent av produkter over 4,7 volumprosent alkohol som ikke er omfattet av EØS-avtalen og som ikke er tilsatt brennevin eller er blandet med andre alkoholholdige drikkevarer.

Formålet med endringene i alkoholloven er å gjøre det mulig for små produsenter å drive med salg av disse produktene som en binæring. Ordningen omhandler produkter som ikke er omfattet av EØS-avtalen, og det legges til grunn at ordningen ikke får konsekvenser for den norske alkoholpolitikken og ikke påvirker Vinmonopolets stilling.

Overordnet om forslaget

Departementet har innhentet en juridisk utredning fra professor Finn Arnesen og professor Fredrik Sejersted ved Senter for Europarett. Utrederne så på om det ville være mulig å åpne for salg fra nisjeprodusenter av drikkevarer med over 4,7 volumprosent alkohol, uten at dette ville endre eller svekke dagens monopolordning. Salg fra nisjeprodusenter ble i mandatet definert som salg av egenproduserte varer på eget produksjonssted, som del av stedets helhetlige karakter og salgstilbud.

Hovedkonklusjonen i utredningen er at svaret avhenger av hvilke alkoholholdige drikkevarer det er tale om. Utgangspunktet for dette finner vi i EØS-avtalens dekningsområde. For handel med alkoholholdige drikkevarer som omfattes av EØS-avtalen, slik som sterkøl og brennevin, mener utrederne at åpning for salg av slike varer direkte fra produsent vil være vanskelig å forsvare EØS-rettslig.

Etter utredernes vurdering vil det imidlertid antagelig ikke ha EØS-rettslige konsekvenser om lovgiver åpner for salg av alkoholholdige drikkevarer som er omfattet av kategorien «andre gjærede drikkevarer» i posisjon 22.06 i Tolltariffen (HS 22.06), som er utenfor EØS-avtalens dekningsområde. Etter utredernes vurdering kan det tillates direktesalg av disse varene uten at dette i prinsippet svekker konsistensen i begrunnelsen for salgsmonopolet eller på annen måte reiser EØS-rettslige problemer. Utrederne kan imidlertid ikke utelukke at EFTA-domstolen eller andre vil kunne se dette annerledes, slik at en ny ordning vil kunne bli ansett som relevant, som et av flere momenter, ved en fremtidig generell vurdering av den norske salgsmonopolordningen. Sannsynligheten for dette reduseres etter utredernes mening jo mer avgrenset en eventuell ordning med direktesalg gjøres.

Departementet mener at det dermed er grunnlag for å innføre en ordning med direkte salg fra produsenter av produkter med over 4,7 volumprosent alkohol som ikke er omfattet av EØS-avtalen. Departementet ser at flertallet av høringsinstansene støtter forslaget og mener at omfanget av ordningen vil bli så lite at det ikke vil utgjøre noen trussel mot konsistensen i den norske alkoholpolitikken, og dermed heller ingen trussel mot monopolordningen.

Hvem skal kunne selge

Departementet foreslår at bevillingshavere med kommunal salgsbevilling skal kunne søke om å få utvidet sin bevilling til å omfatte tillatelse til produksjon av og salg av enkelte egenproduserte produkter som er over 4,7 volumprosent alkohol direkte fra produksjonsstedet, og å åpne for at innehavere av statlig tilvirkningsbevilling skal kunne søke om kommunal salgsbevilling for salg av de samme produktene, direkte fra stedet for tilvirkning.

Hvilke varer vil omfattes av ordningen

Departementet foreslår å åpne for produkter som ikke er brennevin og som er omfattet av listen over produkter i kommentaren til tolltariffposisjon 22.06, altså produkter som vil omfattes av gruppe 2 i alkoholoven, ikke gruppe 3. Dette innebærer at produkter ikke kan gjøres sterkere ved å tilsette brennevin, og at produkter ikke kan blandes med alkoholholdige produkter som er omfattet av andre tolltariffposisjoner (øl og vin).

Av hensyn til helheten i lovverket foreslås at produsenter ikke skal kunne tilsette brennevin i produktene de tilvirker for salg fra eget produksjonssted, verken for produkter over eller under 4,7 volumprosent alkohol. Departementet viser til Helsedirektoratets uttalelse om at det per i dag ikke er produsenter som benytter seg av denne tilvirkningsmetoden for salg av produkter under 4,7 volumprosent alkohol fra eget produksjonssted. Departementet mener dette vil gi den lovteknisk beste løsningen og at det vil lette kontroll og saksbehandling knyttet til ordningen. I forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. stilles det krav til sikring av varelager. Kravene er strengere for varelager hvor brennevin eller sats og gjærede væske til fremstilling av brennevin oppbevares.

Krav om helhetlig karakter og tilbud

Departementet foreslår at tilvirkning skal skje som en del av et tilbud med helhetlig karakter. Dette er i tråd med formålet bak ordningen; å gjøre det mulig for nisjeprodusenter å tilby salg av sine produkter ved eget salgssted. Vilkår om at tilvirkning skal skje som del av et tilbud med helhetlig karakter er viktig for å begrense ordningen, gitt at hovedregelen for drikk som inneholder mer enn 4,7 volumprosent alkohol er at de skal selges gjennom Vinmonopolet. Kravet om helhetlig karakter og tilbud vil etter departementets vurdering bidra til å sikre at utvidelsen ikke vil få særlig alkoholpolitisk betydning, samt ivareta hensynet til ikke å utfordre konsistensen i den restriktive alkoholpolitikken.

Departementet har vurdert høringsinstansenes innspill om at vilkårene bør lov- og forskriftsfestes for å hindre ulik tolkning av regelverket fra kommune til kommune. Etter departementets syn er forarbeidene i Ot.prp. nr. 42 (2001–2002) klare på hvilke vilkår som kan inngå i vurderingen av hvorvidt det foreligger et tilbud med helhetlig karakter. Hvorvidt vilkåret er oppfylt eller ikke, må avgjøres i den enkelte sak. Dette vurderes etter departementets syn best av bevillingsmyndigheten i den enkelte kommunen. Å opprettholde vilkåret for produkter over 4,7 volumprosent vil gi størst grad av likhet med eksisterende ordninger. Dette sett i sammenheng med at forslag om å lovfeste innholdet i dette begrepet ikke er hørt, gjør at departementet foreslår å legge kravet som er skissert i høringsnotatet til grunn. Lov- eller forskriftsfesting kan eventuelt vurderes på et senere tidspunkt dersom det viser seg at kommunene ikke følger opp kravet i tilstrekkelig grad.

Krav til produksjonssted/utsalgssted

Departementet foreslår, av kontrollhensyn og hensyn til lovens system, at det må gjelde et krav om tilknytning mellom tilvirkningslokaler og salgslokaler for produkter over 4,7 volumprosent alkohol slik det også er for produkter under 4,7 volumprosent alkohol.

Kravet om tilknytning mellom tilvirkningslokaler og salgs-/skjenkelokaler medfører at salget må finne sted på stedet for produksjonen og ikke kan finne sted gjennom nettbutikk eller ved bestilling og tilsending av produktet.

Departementet foreslår også at det må gjelde et krav om separat salgs- og skjenkested. Alkoholoven skiller skarpt mellom salg og skjenking. Salg kan ikke skje i samme lokale som skjenking da salgsbevilling etter alkoholoven ikke kan utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale.

Innsatsvarenes opprinnelsessted

Den foreslåtte ordningen skiller seg fra den eksisterende ordningen ved at det åpnes for salg av utvalgte produkter over 4,7 volumprosent alkohol. For å sikre konsistensen i alkoholpolitikken bør det etter departementets vurdering stilles krav om at en tredjedel av innsatsvarene må være egenproduserte. Et slikt krav vil gjøre at ordningen blir begrenset i samsvar med de mulighetene den enkelte produsent har for produksjon av råvarer. Et krav om at en tredjedel av innsatsvarene må være egenproduserte, vil gjøre det mulig for produsenter å drive med salg som binæring, samtidig som det vil hindre produsenter i å starte utsalgssteder fra rene produksjonsanlegg uten produksjon av råvarer. Kravet vil komme i tillegg til kravet om helhetlig karakter og salgstilbud.

Volum som kan selges per år

En volumbegrensning understreker, etter departementets syn, at ordningen bare er ment å gi mulighet for begrenset direktesalg for aktører som driver produksjon av alkoholholdig drikk sammen med annen virksomhet og dermed ikke som en hovedkanal for distribusjon av kommersielle produkter.

Departementet foreslår en volumbegrensning. Denne skal kun gjelde direktesalget og vil ikke være en begrensning på produksjonen, eventuelt skjenkingen, eller en begrensning på det volumet som for eksempel en produsent med statlig tilvirkningsbevilling kan selge til Vinmonopolet eller horeca-markedet. Det er departementets vurdering at en volumbegrensning, sammen med de andre kravene i ordningen, er med på å sikre at konsistensen i alkoholpolitikken ikke svekkes. Volumbegrensningen bidrar til å sikre at ordningen ikke implementeres på en alkoholpolitisk uheldig måte. Hovedinntrykket fra høringsinnspillene er at det er enighet om dette.

Departementet har vurdert høringsinstansenes innspill og foreslår å sette en volumbegrensning på 15 000 liter per produsent per år. I vurderingen har departementet sett hen til det volumet som produseres i dag, samt at Vinmonopolets minste utsalg i dag selger om lag 20 000 liter per år. Departementet mener 15 000 liter gir tilstrekkelig rom for innovasjon av nye produkttyper og tilstrekkelige muligheter for vekst. Departementet anser salg av 15 000 liter per produsent per år for å være et tilstrekkelig volum til å dekke etterspørselen ved et utsalgssted i tilknytning til produksjonen, og hvor produksjonen og salget inngår i stedets helhetlige karakter og salgstilbud.

Åpningstider

Begrensninger i tilgjengeligheten er et av de mest effektive virkemidlene for å redusere skader fra alkoholbruk, og er derfor en nødvendig del av alkoholpolitikken. Departementet mener derfor at det må gjøres gjeldende åpningstidsbegrensninger for de foreslåtte ordningene med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol. Begrensninger i åpningstiden vil forhindre at utsalgsstedet blir en alternativ salgskanal utover dagligvarehandelens åpningstider. Dette vil bidra til å sikre fortsatt konsistens i den generelle alkoholpolitikken og motvirke negative alkoholpolitiske konsekvenser.

Departementet foreslår at åpningstidene skal følge salgstidene for øl og annen alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent alkohol eller mindre. Kommunen vil stå fritt til å innskrenke eller utvide salgstiden utover lovens normaltid, men ikke lenger enn lovens maksimaltid som er klokken 20.00 på hverdager og klokken 18.00 på dager før søn- og helligdager.

Etter departementets vurdering vil dette gi den praktisk enkleste løsningen både for de aktørene som får salgsbevilling og for de myndighetene som skal kontrollere bevillingen.

Saksbehandling og tilsyn

Departementet vil understreke at alkohollovens eksisterende ordninger for saksbehandling og tilsyn vil gjelde tilsvarende for de foreslåtte ordningene med utvidet salgsbevilling for tilvirkning av produkter over 4,7 volumprosent alkohol for salg i egen virksomhet og med salgsbevilling med rett til å selge produkter over 4,7 volumprosent alkohol tilvirket i henhold til statlig tilvirkningsbevilling.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Ordningen med salg av alkoholholdige drikkevarer som ikke er omfattet av EØS-avtalen, på de vilkårene som er skissert her, antas ikke å føre til endrede administrasjonskostnader for bevillingsmyndigheten utover det som følger av normal vekst i etablering av salgs- og skjenkesteder. Antall aktører denne ordningen vil være aktuell for, antas å være lavt, og det er ikke grunn til å tro at kostnadene til behandling av bevillingssøknader og kontroll vil endres utover det som følger av normal vekst i etablering av salgs- og skjenkesteder. Ordningen vil være selvfinansierende på den måten at bevillingsmyndigheten innkrever gebyrer som er beregnet ut fra de kostnadene som påregnes ved administrasjon, det vil si kostnader knyttet til saksbehandling og kontroll av bevillingsordningene. Det legges til grunn at ordningen vil være aktuell for et fåtall produsenter og at kommunen derfor ikke vil få veldig mange søknader å behandle.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Ingvild Kjerkol, Tove Karoline Knutsen, Torgeir Micaelsen og Freddy de Ruiten, fra Høyre, Kristin Ørmen Johnsen, Elisabeth Røbekk Nørve, Sveinung Stensland og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud, lederen Kari Kjønnaas Kjos og Morten Wold, fra Kristelig Folkeparti, Olaug V. Bollestad, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Venstre, Ketil Kjenseth, viser til Prop. 116 L (2015–2016) Endringer i alkoholloven mv. (retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.) og registrerer at en sak som har vært debattert i mange år, nå kommer til Stortinget for avgjørelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre, ser at de foreslåtte endringene i alkoholloven, som vil åpne for direkte salg fra produsent av produkter over 4,7 volumprosent alkohol som ikke er omfattet av EØS-avtalen og som ikke er tilsatt brennevin eller blandet med andre alkoholholdige drikkevarer, vil kunne tjene som en binæring spesielt knyttet til gårdsturisme.

Flertallet understreker at det må legges til grunn at de foreslåtte endringene i alkoholloven ikke får konsekvenser for den norske alkoholpolitikken og ikke påvirker Vinmonopolets stilling.

Flertallet understreker videre at Vinmonopolet er et av de viktigste virkemidlene for å redusere forbruk og hindre skader som følge av alkoholbruk.

Flertallet viser til at flertallet av høringsinstansene mener omfanget av ordningen vil bli så lite at det ikke vil utgjøre noen trussel mot konsistensen i den norske alkoholpolitikken, og dermed heller ingen trussel mot monopolordningen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, er opptatt av i størst mulig grad å begrense de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan innebære, men ser ikke den foreslåtte endringen i lovverket som noen stor utfordring, siden dette i liten grad vil øke tilgjengeligheten eller utfordre monopolordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser det som en forutsetning at lovendringen ikke skal svekke Vinmonopolets stilling. Med bakgrunn i dette, og for å sikre at produsentene som selger sine produkter fra Vinmonopolet og de som selger fra egen gård skal få like vilkår, ønsker disse medlemmer at åpningstidene for gårdssalg skal følge Vinmonopolets åpningstider.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Åpningstidene for den foreslåtte ordningen med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol, skal følge salgstidene for annen alkoholholdig drikk som inneholder mer enn 4,7 volumprosent alkohol.»

Komiteen viser til at høringsinstansene er delt i synet på forslaget, men at et flertall av dem støtter det, blant andre NHO Reiseliv, Innovasjon Norge, Stiftelsen Matmerk og Fylkesmannen i Hedmark.

Komiteen peker på at Helsedirektoratet mener at «Forslaget synes i første rekke å være rettet mot gårdsturisme, og det er i liten grad vurdert hvilken

betydning dette vil få for befolkningen for øvrig.». Videre skriver Helsedirektoratet at det er «neppe grunnlag for å tro at ordningen vil få en svært stor utbredelse på kort sikt, blant annet fordi det per i dag ikke er svært stor etterspørsel etter de aktuelle alkoholtypene som kan produseres i henhold til forslaget».

Komiteen viser til at Helse- og omsorgsdepartementet etter høringen foreslår en volumbegrensning på 15 000 liter per produsent per år, en reduksjon fra det opprinnelige forslaget på 20 000 liter.

Komiteen viser til at det eksisterer en begrenset ordning for gårdssalg av alkoholholdig drikk i Finland. Spørsmålet om å åpne for dette har også blitt utredet i Sverige, men ordningen er foreløpig ikke innført.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker å følge utviklingen av ordningen med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol nøye. Disse medlemmer ønsker derfor en evaluering av ordningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ordningen med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol evalueres etter tre år.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til regjeringens forslag til endringer i alkoholloven mv. (retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.) Dette medlem påpeker at regjeringen foreslår endringer som vil åpne for salg direkte fra produsent av produkter over 4,7 volumprosent alkohol. Regjeringen viser til at dette gjelder produkter som ikke er omfattet av EØS-avtalen og som ikke er tilsatt brennevin eller blandet med andre alkoholholdige drikkevarer. Regjeringen foreslår videre at bevilling for salg bare kan gis dersom tilvirkningen skal skje ved salgsstedet og minst 1/3 av innsatsvarene er egenproduserte, og det skal maksimalt kunne selges 15 000 liter per år per produsent.

Dette medlem viser til at en rekke høringsinstanser er bekymret for at direkte salg fra småskala-produsenter vil kunne utfordre monopolordningen som vi har i Norge. Regjeringen argumenterer for at ordningen ikke får konsekvenser for den norske alkoholpolitikken og ikke vil påvirke Vinmonopolets stilling. Dette medlem vurderer det dit hen at de foreslåtte lovendringene kan utfordre salgsmonopolet. Dette medlem merker seg at det i utredningen regjeringen støtter seg på, også tas høyde for at EFTA kan vurdere saken annerledes enn slik rapporten konkluderer når det gjelder salg av alkoholholdige drikkevarer som ligger utenfor EØS-avtalens deknings-

område. Dette medlem deler bekymringene fra Actis, Juvente, Helsedirektoratet, Forbundet mot Rusgift, Statens institutt for rusmiddelforskning og LO over ulike deler av forslaget, herunder at forslaget over tid vil kunne utfordre monopolordningen i Norge, kan ha negativ folkehelseeffekt og forårsake en glidningseffekt mot ytterligere liberalisering.

Dette medlem reagerer på at regjeringen vil legge reglene for dagligvaren til grunn når det gjelder åpningstider, da dette omhandler produktkategorier som i dag selges på Vinmonopolet. Dette medlem merker seg også at regjeringen har moderert seg i det endelige lovforslaget, ved at det ikke lenger foreslås at dette skal inkludere produkter tilsatt brennevin (produktkategori 3 omtalt i alkoholoven). Når det gjelder volum som kan selges per år, foreslo regjeringen opprinnelig 20 000 liter, men har nedjustert dette til 15 000. Dette medlem viser til at Vinmonopolet i sin høringsuttalelse påpeker at 20 000 liter er like mye som Vinmonopolets minste utsalg selger per år. Dette medlem er lettet over at forslaget på disse punktene modereres noe, men mener forslagene til tross for dette ikke kan forsvares slik de foreligger.

Dette medlem viser videre til at departementet har bestilt en EØS-rettslig utredning av Senter for Europarett. Ifølge denne antas det ikke å ville få EØS-rettslige konsekvenser dersom man begrenser ordningen til å gjelde salg av alkoholholdige drikkevarer som ligger utenfor EØS-avtalens dekningsområde. Dette medlem viser til at utredningen regjeringen begrunner sine argumenter med, også påpeker at man ikke kan utelukke at EFTA-domstolen eller andre vil se en begrenset utvidelse av salg av alkoholholdig drikk på en annen måte enn slik rapporten konkluderer. Det vises til faren for at ordningen kan bli trukket frem i en eventuell fremtidig rettssak om salgsmonopolet, som et av flere utviklingstrekk i Norge som til sammen svekker konsistensen i norsk alkoholpolitikk.

Dette medlem viser til at det er foreslått og vedtatt en rekke alkoholpolitiske endringer de siste årene, og mener lovforslaget om retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk forsterker liberaliseringen. Dette medlem er urolig for at regjeringen ikke ser varsellampene når det gjelder Vinmonopolet. Dette medlem minner om at Vinmonopolet har stor oppslutning i befolkningen, men er bekymret for at politikken som vedtas og føres viser at Vinmonopolet ikke har like stor oppslutning i Stortinget. Det må innføres bevisste virkemidler for å styrke monopolordningen, ikke svekke den. Dette er også i tråd med våre felles politiske målsettinger og ambisjoner om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis representantforslag om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk

(Dokument 8:88 S (2014–2015)), og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet om å la Vinmonopolet overta taxfreesalget (Dokument 8:83 S (2013–2014)). Dette medlem mener regjeringens forslag i Prop. 116 L (2015–2016) og de øvrige justeringer i alkoholregelverket de siste årene, utfordrer linjene i norsk alkoholpolitikk, og går imot de foreslåtte endringene i proposisjonen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter hovedlinjene i lovforslaget som åpner for salg direkte fra produsent av produkter over 4,7 volumprosent alkohol. Dette medlem legger til grunn regjeringens vurdering av at forslaget er i tråd med EU-lovgivningen og ikke medfører en EØS-rettslig prosessrisiko. Dette medlem merker seg at lovforslaget er mulig fordi det er avgrenset til varer som ikke omfattes av EØS-avtalen. I motsetning til ved EU-medlemskap dekker EØS-avtalen som hovedregel ikke handel med landbruksvarer.

Dette medlem merker seg at i den EØS-rettslige vurderingen som lovforslaget bygger på (Arnesen/Sejersted), blir det fremhevet at forslaget i seg selv ikke anses som en trussel i EØS-rettslig forstand. Men at den samlede utviklingen i den norske alkoholpolitikken (sammen med for eksempel flere polutsalg, økt taxfree-omsetning, tillatelse til økt markedsføring og andre forhold), kan bli trukket fram i så henseende. I utredningen kommer det fram at sannsynligheten for at EFTA-domstolen vil kunne se saken annerledes, reduseres jo mer avgrenset ordningen med direktesalg gjøres.

Dette medlem viser til at det i lovforslaget foreslås å sette en volumbegrensning på 15 000 liter per produsent per år. Dette medlem viser til at Vinmonopolets minste utsalg selger om lag 20 000 liter per produsent per år, og at det i lovproposisjonen presiseres at ordningen bare er ment å gi mulighet for begrenset direktesalg og ikke er ment å være en hovedsalgskanal for distribusjon av kommersielle produkter. Dette medlem viser til at flere høringsinstanser ut fra dette tilrår å sette volumgrensen til 10 000 liter per produsent per år, noe dette medlem støtter. Dette medlem viser til at regjeringen i proposisjonen påpeker at det ved produksjon av et større kvantum vil være aktuelt for produsenten å bli grossist og komme inn i Vinmonopolets varesortiment og/eller selge til horeca-markedet ved å få statlig tilvirkningsbevilling.

Komiteen vil i den forbindelse be regjeringen sørge for at Vinmonopolet, innenfor gjeldende regelverk, tilrettelegger for salg av produkter fra lokale småskalaprodusenter og at det gjøres nødvendige tilpasninger og justeringer i innkjøpsordninger, butikker og nettbutikk for å sikre dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til forslaget om at en tredjedel av innsatsvaren som benyttes til produksjon av drikken, skal være egenproduserte. Krav til egenproduksjon er etter dette medlems syn nødvendig for å hindre at produsenter starter utsalgssteder ut fra rene produksjonsanlegg, uten produksjon av råvarer. Dette medlem merker seg at kravet i Finland er at 50 prosent av hovedinnsatsvaren skal være selvprodusert, og mener at Norge bør legge seg på samme linje. Dette medlem viser til at selve formålet med ordningen er å gjøre det mulig for nisjeprodusenter å tilby salg av egne produkter ved salgsstedet. Dette medlem mener at krav om en betydelig andel egenproduserte varer vil beskytte dem som er i målgruppen for ordningen, nemlig småskala alkoholprodusenter som bruker egenproduserte frukt og bær i produksjonen.

Dette medlem mener det bør settes krav om at 50 prosent av hovedinnsatsvaren skal være egenprodusert og at det settes en volumgrense på 10 000 liter per produsent per år, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Ny § 1-7f skal lyde:

§ 1-7f Krav ved bevilling etter § 3-1b

Bevilling etter § 3-1b kan bare gis hvis tilvirkningen skal skje ved salgsstedet, og tilvirkningen og salget vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og salgstilbud.

Bevilling etter § 3-1b første ledd annet punktum og annet ledd for alkoholholdig drikk gruppe 2 kan bare gis for inntil 10 000 liter per år og på følgende vilkår:

1. Den alkoholholdige drikken må være omfattet av produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen og kan ikke være tilsatt brennevin eller blandet med alkoholholdige produkter utenfor produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen.
2. Minst 50 prosent av innsatsvarer som gir produktet dets karakter, må være egenprodusert.»

Komiteens medlem fra Venstre vil primært ha en volumbegrensning på 20 000 liter per produsent, slik det opprinnelige høringsforslaget var. For de få denne ordningen gjelder, er markedet i hovedsak rettet mot utenlandske turister og reiseselskaper som planlegger og annonserer med et sesongprodukt. For å få en helhet er det viktig for produsentene at de ikke opplever å måtte si nei til turister på slutten av sesongen fordi produksjonskvoten er satt for lavt.

Dette medlem skulle helst sett at det tillates innblanding av brennevin som et alternativ til gjæring, forutsatt at råstoffet til brennevinet er dyrket på egen gård, eventuelt leid jord eller er plukka i norsk

utmark. Kun juice av frukt og bær dyrket eller som vokser vilt i Norge kan benyttes. Alle deler av tilvirkningsprosessen må skje på egen gård (produksjonssted) i henhold til tilvirkningsbevilling fra Helsedirektoratet. Terskelen for å få bevilling, samt øvre volumbegrensning, vil i seg selv sterkt begrense antall produsenter. For de få det gjelder, vil muligheten for innovasjon og produktutvikling bli noe bedre ved å åpne for innblanding av brennevin. Dette medlem ser heller ikke hvordan noen skal kontrollere hvordan produktene er fremstilt, da eksisterende kontroll- og tilsynshavere som tollvesen, skatteetaten eller den kommunale skjenkekontrollen per i dag ikke har kompetanse til å kontrollere produksjonsmåte. Tilsvarende vil det også være krevende for produsenter som leverer produkter som kirsebær- eller eplelikør innblandet med brennevin til salg i Vinmonopol og som er produsert på samme sted, være krevende å forklare kunder og turister hvorfor det ene kan selges fra gården og ikke det andre.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Åpningstidene for den foreslåtte ordningen med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol skal følge salgstidene for annen alkoholholdig drikk som inneholder mer enn 4,7 volumprosent alkohol.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at ordningen med begrenset salg av produkter over 4,7 volumprosent alkohol evalueres etter tre år.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 3

Ny § 1-7f skal lyde:

§ 1-7f Krav ved bevilling etter § 3-1b

Bevilling etter § 3-1b kan bare gis hvis tilvirkningen skal skje ved salgsstedet, og tilvirkningen og salget vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og salgstilbud.

Bevilling etter § 3-1b første ledd annet punktum og annet ledd for alkoholholdig drikk gruppe 2 kan bare gis for inntil 10 000 liter per år og på følgende vilkår:

1. Den alkoholholdige drikken må være omfattet av produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen og kan ikke være tilsatt brennevin eller blandet med alkoholholdige produkter uten-

for produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen.

2. Minst 50 prosent av innsatsvarer som gir produktets karakter, må være egenprodusert.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i alkoholloven mv.
(retten til begrenset salg av alkoholholdig drikk mv.)

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1-7a annet ledd oppheves.

§ 1-7a nåværende tredje ledd blir annet ledd.

Ny § 1-7e skal lyde:

§ 1-7e *Krav ved bevilling etter § 4-2 tredje ledd*

Bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare gis hvis tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet, og tilvirkningen og skjenkingen vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og serveringstilbud.

Ny § 1-7f skal lyde:

§ 1-7f *Krav ved bevilling etter § 3-1b*

Bevilling etter § 3-1b kan bare gis hvis tilvirkningen skal skje ved salgsstedet, og tilvirkningen og salget vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og salgstilbud.

Bevilling etter § 3-1b første ledd annet punktum og annet ledd for alkoholholdig drikk gruppe 2 kan bare gis for inntil 15 000 liter per år og på følgende vilkår:

1. *Den alkoholholdige drikken må være omfattet av produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen og kan ikke være tilsatt brennevin eller blandet med alkoholholdige produkter utenfor produktlisten i kommentar til posisjon 22.06 i Tolltariffen.*
2. *Minst en tredjedel av innsatsvarer som gir produktets karakter, må være egenprodusert.*

§ 1-9 første ledd skal lyde:

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk utenom Vinmo-

nopolet og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tiligger kommunen.

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Alkoholholdig drikk kan bare innføres fra utlandet av den som kan drive engrossalg, har tilvirkningsbevilling, salgsbevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 3-1b første ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd.

§ 3-1 første og annet ledd skal lyde:

Salg av alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 kan bare foretas av AS Vinmonopolet på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a eller bevilling etter § 3-1b.

Salg av *alkoholholdig drikk gruppe 1* kan bare foretas på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a eller bevilling etter § 3-1b. Det gjelder også der salget skal drives av et selskap som helt eller delvis eies av kommunen. Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale.

§ 3-1 tredje ledd oppheves.

§ 3-1 nåværende fjerde og femte ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 3-1 nåværende sjette ledd blir femte ledd og skal lyde:

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er innført eller tilvirket med hjemmel i § 3-1b eller av AS Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd. AS Vinmonopolet kan likevel besørge auksjon av alkoholholdig drikk på vegne av personer uten rett til omsetning av alkoholholdig drikk. Departementet kan gi nærmere forskrifter om slik auksjon, herunder om gebyr.

§ 3-1 syvende ledd oppheves.

§ 3-1a annet ledd skal lyde:

For slikt salg gjelder § 3-1 femte ledd tilsvarende.

Ny § 3-1b skal lyde:

§ 3-1b *Salg av alkoholholdig drikk tilvirket i egen virksomhet*

Kommunal bevilling etter § 3-1 annet ledd kan, dersom kravene i § 1-7f første ledd er oppfylt, utvides til å omfatte innførsel eller tilvirkning for salg i egen virksomhet av alkoholholdig drikk gruppe 1. Dersom også kravene i § 1-7f annet ledd er oppfylt, kan den

også utvides til å omfatte tilvirkning for salg i egen virksomhet av alkoholholdig drikk gruppe 2.

Kommunal bevilling etter § 3-1 annet ledd kan videre, dersom kravene i § 1-7f er oppfylt, omfatte salg i egen virksomhet av alkoholholdig drikk gruppe 2 tilvirket i henhold til statlig tilvirkningsbevilling etter kapittel 6.

Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel eller tilvirkning for salg i egen virksomhet eller til å omfatte salg i egen virksomhet av alkoholholdig drikk gruppe 2 tilvirket i henhold til statlig tilvirkningsbevilling etter kapittel 6.

Bestemmelsene i kapittel 1 og 3 får anvendelse så langt de passer for bevillinger etter første og annet ledd.

Tilvirkning på grunnlag av utvidet bevilling etter første ledd kan ikke skje i samme anlegg som tilvirkning etter lovens kapittel 6.

Ny § 3-4a skal lyde:

§ 3-4a Tidsinnskrenkninger for salg av alkoholholdig drikk etter § 3-1b

Salg av alkoholholdig drikk etter § 3-1b kan skje fra kl. 08.00 til kl. 18.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted innskrenke eller utvide tiden for salg i forhold til det som følger av første ledd. Salg av drikk som nevnt i første ledd er likevel forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag. Det kan bestemmes at salg

ikke skal finne sted til bestemte tider på dagen eller på bestemte ukedager.

Salg av alkoholholdig drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.

§ 6-1 første ledd første punktum skal lyde:

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet, eller etter § 3-1b første ledd eller § 4-2 tredje ledd.

§ 7-1 første ledd skal lyde:

For bevilling til salg av alkoholholdig drikk utenom Vinmonopolet og til skjenking av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig bevillingsgebyr som regnes i forhold til forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

§ 10-1 tredje ledd skal lyde:

Overtredelse av §§ 2-1, 3-1, 3-1b, 8-1, 8-2 og 8-3 som gjelder et meget betydelig kvantum alkoholholdig drikk, straffes etter straffeloven § 233.

II

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) gjøres følgende endringer:

§ 233 første ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes overtredelse av alkoholloven §§ 2-1, 3-1, 3-1b, 8-1, 8-2 og 8-3 som gjelder en meget betydelig mengde.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 2. juni 2016

Kari Kjønås Kjos

leder

Morten Wold

ordfører